

אורי אבנרי

האמרו, נסיך דנמארק, גיבורו של ויליאם שיקספיר, הוא דמות אהר דה. אציל לא רק במוצאו אלא גם ברוחו. דמות מושכת. דמות טראגית. יגאל אלון הזכיר לי תמיד דמות זו.

הוא היה איש מושך. איש סימפאטי. איש טראגי.

הוא היה אציל. אם אמנם ההתיישבות העובדת היא האצולה היחידה שהאומה הי עברית החדשה הולידה מתוכה — איסי טוקראטיה במובן החיובי של המילה, אצור לה של חובות יתר, ולא של זכויות יתר — הרי יגאל היה אציל.

כמו האמלט, נולד למלוכה. אך בכל פעם שבה שלח את ידיו אל הפרי שהיה בהישג ידו — התרחק הפרי מידיו. כל חייו עמדו בסמינו של "כימעט". וכמו משה רבנו, מת בראותו את הארץ המובטחת, ואליה לא הגיע.

יגאל היה גיבור טראגי. וכמו כל גיבור טראגי אמיתי, הטראגדיה שלו לא באה מן החוץ. היא באה מתוכו. לא גורל זה ואכזר חסם את דרכו, אלא תכונות אופיו שלו עצמו — תכונות חיוביות, שהפכו לו לרועץ.

יותר מכל אדם אחר, הוא סימך את גורל דורו — הדור הראשון של הצברים, דור הכנים.

67': הימים האבודים

הטראגדיה של יגאל הגיעה לשיאה במאי 1967 — ימי החרדה הגדולים שקדמו למלחמת ששת הימים.

רצה המיקרה שאהיה עיראליה מקרוב למערכה זו בטראגדיה של יגאל. היה לי אליו עניין מסויים, שחייב אותי לדבר עימו בכל יום, ואף כמה פעמים ביום, משום-כך ראיתי את תנודות הגורל מקרוב, וגם את תנודות ירוחו.

בראשית מאי 1967 היה עולמה של ישראל שרוי ברגיעה עמוקה. מילבד המי תון הכלכלי, שהעיק או על הארץ, יגאל אלון חיפש עניין לענות בו, ומצא אותו בלנינגרד דווקא.

בלנינגרד נערך כנס עולמי לענייני הביטוח הסוציאלי. השתתפו בו בעיקר פקידים בכירים, מנכ"לים ומומחים. אך יגאל, אשר כשרהעבודה היה ממונה גם על הביטוח הלאומי, ניצל את ההזדמנות. הוא היה אחד השרים המעטים בעולם שנסעו לעיר הסובייטית כדי להשתתף בכנס.

באותם הימים שררו בין ישראל וברית המועצות יחסים תקינים — אם כי מתוך חים למדי, ביגלל המצב החם בגבול הי סורי. להלכה נסע יגאל כדי לפעול לשיפור היחסים. למעשה נסע, כך חשדתי, כדי לשפר את תדמיתו כמי שעוסק בעניינים מדיניים העומדים ברומו של עולם, ולא רק בענייני עבודה ורווחה, ששיעממו אותו.

כך, כאשר הזיו גמאז עבדיאני נאצר כמפתיע את כוחותיו אל תוך סני, נמצא יגאל רחוק מאד, בעיר הצפונית.

ברגע הראשון לא האמין איש בארץ כי יש למנהיג המצרי כוחות ידון. אך כעבור יומיים החברר כי העניין רציני, ועלה החשש שמא עלולה העוצמה המצרית בסני לאיים על קיום המדינה. צה"ל פתח בגיוס הגדול.

מה היה עושה אדם רגיל במקומו של יגאל אלון? בהגיע ידיעות הראשונות על המשבר, היה אץ לנמלהעופה ועולה למטוס הראשון. זהו אינסטינקט שפוט, וכך נהגו אלפי ישראלים ברחבי העולם. **אולם יגאל אלון היה אדם אחר. ראוי חשיבהאחריות היה טכוע כי נפשו, וקעיתים היה נדמה שהפך גידוק, שאכל אותו מבפנים.**

אלון התקשר עם עמיתו בארץ, ושאל מה לעשות. ירדו ישראל גלילי, אחיתופל הניצח, יעץ לו להישאר בלנינגרד, כאיר לו לא קרה דבר. ממשלתו של לוי אשכול סברה אז שניתן עדיין למנוע את ההתי פוצות. משום-כך רצה למנוע כל מימד דרמאטי. גם נשיאהמדינה, זלמן שזר, ששהה בניקור בקנדה, התבקש להישאר שם.

יגאל האחראי קיבל את חרין, נשאר כמה ימים יקרים בלניני גראד, באפס מעש, ובינתיים קרו הדברים בארץ.

יגאל אלון

נסיד

גיבור

טרגדיה בכמה מערכות

הגיוס הכללי יצר בארץ אווירה של חרדה עמוקה. החיים הרגילים שבתו. הכל חשו כי הגה עומדת להתרגש אחת המילי חמות הגורליות בחיי העם. מיום ליום, ומי שעה לשעה, גברה ההרגשה הציבורית כי דרוש מנהיג חזק — אם לא בראשות הממשלה, הרי לפחות במשרד הביטחון. לוי אשכול, שכמו דויד בן-גוריון לפניו כיהן כראשהממשלה וכשרהביטחון גם יחד, נראה לציבור כאנטיגיבור. העם זעק לגיבור.

יגאל אלון יכול היה להיות הגוי כור. הוא היה אלוהי במיוזאום, בעד עבר צבאי מפואר. הוא כבר היה חבריהממשלה. הוא היה מראשי המערך השליט. איזו היה בארץ, יתכן כי היה מצויה לשכנע את אשכול בעוד מועד להעביר לו את תיקי הביטחון.

אילו קרה הדבר, היה יגאל מגשים את משאת-נפשו. כל חייו רצה להיות שר הביטחון. לא משה דיין, אלא יגאל אלון היה מנצח על הצבאות הסורצים קדימה.

אשר ניצחונם המוחץ לא היה מוטל בספק אף לרגע אחד. יגאל היה הופך גיבור לאומי, אילל להמונים, שסדרבר בעולם. ביגלל חושהאחריות הבולט שלו, לא היה מהסס לגייס את הכוחות ערב יום הכיפורים 1973. ההיסטוריה יתה זורמת באפיק אחר, והשבווע היינו נבכים, מן הסתם, ראש-ממשלה.

אבל יגאל היה בלנינגרד. כאשר הגיע ארצה, כבר היה המשבר הפסיכולוגי בי שיאו. העם, שרצה בגיבור, צימצם את בחירתו. בימייהחרדה עוד צפו ועלו שמות כמו דויד בן-גוריון, שימעון פרס, יגאל דיין, גוסף על יגאל אלון, כמועמדים לתפקיד שרהמילחמה. אולם ככל שעברו הימים הצטמצמה הבחירה ההמונית למשה דיין. האיש בעל הרהיטה השחורה, מצביא מיבצעקדש, נאה להמונים כאדם הנכון לתפקיד הגורלי. הנשים הפגינו ברחובות, העיתונים זעקו, העם רצה בדיין.

במשך כמה ימים קדחתניים, ניסה יגאל לשכנע את לוי אשכול לוותר בעוד מועד על תיקי הביטחון, ולהעבירו אליו. אשכול

התנגד לויתור הבלתי-ימנע, מפני שראה בו הודאה כבישולו, הודאה באי-יכולתו למלא את התפקיד. לבסוף נכנע. **הייתי אצל יגאל בלישכתו, כי קרייה בתדאכוב, כשאך נודע לי כי אשכול החליט, פוהיסוף, למסור לידינו את תיקי הביטחון. זה היה ביום הרביעי, ה-10 במאי. יגאל צהל. מעולם לא ראיתי מאושר יותר.**

בכל זאת הבטיח לטפל בעניין המסויים שביגללו הייתי אצלו, וקבענו שאטלפן אליו למחרת היום, כדי לקבל תשובה סופית.

כאשר צילצלתי, ענה לי בקצה השני של הקו קול עייף, שבור, רצוף, קולו של אדם שחרב עליו עולמו. לא הבינתי מה קרה, וחשתי שמא חלה. בערב שבעתי ברדיו כי הוקמה ממשלת-ליכוד-לאומי, וכי משה דיין, איש האופוזיציה, נציג רשמי, קיבל לידינו את תיקי הביטחון.

הסכמת אשכול למנות את יגאל כשר הביטחון באה באיחור רב מדי. אשכול ומיפלגתו שוב לא יכלו לעמוד בפני הלחץ הציבורי. הימים האבודים בלנינגרד הת נקמו ביגאל אלון.

הוא איבד את עולמו ביגלל עודף חוש-האחריות, מפני שלא נכנע לאינסטינקט שלו. הזוכה היה האיש שנאם פעם בכנס של הפלמ"ח, בנוכחות יגאל אלון, גאום גלהב בזכות חוסרהאחריות. **משה דיין.**

45': מפקד הפלמ"ח

הדראמה של מאי 1967 חזרה בחייו של יגאל כמה וכמה פעמים, במהר דורות שונות, אך כולן דומות. היא קיפלה בתוכה את כל התכונות שהיו בעוכריו: חושהאחריות, הכניעה להחלטה שנראתה לו מוטעית, קבלת דין התנועה, הנאמנות. אפשר להגדיר את אותן התכונות גם בצורה אחרת: חוסר-הנכונות למרוד, לקי רוא תגר על האלים, לקרוע מוסכמות. **אדה היו התכונות אשר יצרו את הטראגדיה.**

בתקופה אחרת היה יגאל אלון הופך אביר ללא-חתי-וללא-דופי, נאמן ללא-סייג לשבועת-האמונים שלו למלך. בתקופתו היה יגאל אלון איש ההתיישבות העובדת, איש הדור השני, דור הבנים. הוא היה נאמן ללא-סייג לערכים ולמוסכמות (וגם לשקרים המוסכמים) של דור האבות ול-אבות עצמם.

זה בלט כבר במילחמה שהעלתה אותו לפיסגת-התהילה — מילחמת-העצמאות של 1947. היו בה שני פרקים, ששיקפו את גורלו, שתי מערכות בטראגדיה.

האחת קשורה בסיסמה שריחפה על הארץ במשך שנים רבות: "מדוע פורק הפלמ"ח?"

לכאורה היה הפלמ"ח יחידה צבאית. הוא הוקם בחסות הבריטים (ובעיקר האוסטרליים) למיקרה של פלישה נאצית לארץ ונפילת המרחב כולו בידי הגרמנים. הי פלמ"ח נועד לשמש או כיהידת-גרילה מא-חורי קווי הוורמאכט, בינתיים שימש כ-חיל-עוזר לפלישה הבריטית-אוסטרלית לי סוריה, שהיתה בידי המישטר הצרפתי הפרויגרמני. במערכה זו איבד משה דיין את עינו השמאלית.

יגאל פייקוביץ היה מפקד הפלוגה הראי שונה של הפלמ"ח, ולאחר מכן סגן-מפקד הפלמ"ח (המפקד היה יצחק שדה). בי-1945 התמנה כמפקד הפלמ"ח.

כמו אביר בימי הביניים, הוא כימעט נולד לתוך התפקיד הזה. יגאל (מתחרז עם ישראל, במקורו), בנו של ראובן פיי קוביץ ממסחה (היא כפר-תבור), שנולד ב-10 באוקטובר 1918, בשלהי מילחמת העולם הראשונה, היה אחד מבני המייסדים. אביו, ראובן, איש העלייה הראשונה, היה בנו של מייסד ראש-פינה ונמנה בעצמו עם מייסדי כפר-תבור. אמו היתה בת מישפחה שהגיעה עוד בימי הביניים לצפת. איש כזה נועד להתמסר להגנת עמו. ואכן, מאז הצטרף למייסדי קיבוץ גינוסר, בי-1937, היה גם מגויס להגנה.

אך הפלמ"ח היה הרבה יותר מסתם יחידה צבאית. הוא היה תנועת-ניער לוחמת, תנועה מהפכנית שלא ידעה שהיא מחוללת מהפכה.

היא יצרה סגנון חדש, השתתפה ביצירת תרבות חדשה. באופן טבעי, בלתי מודע לגמרי, ביטאה תנועה זו מוסר חברתי תי חדש, השקפת-עולם שלמה בענייני אדם וחברה. האיש שרוחו ריחפה על הי פלמ"ח, יצחק שדה האגדתי, היה הרבה יותר מפקד צבאי. הוא היה דמות מחונכת,